

Seat No. : _____

NJ-136

November-2025

M.A., Sem.-III

505 : Economics

(Labour Economics – 1)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. શ્રમ અર્થશાસ્ત્રનું સ્વરૂપ અને કાર્યક્ષેત્ર સમજાવો. 14

અથવા

1. ભારતની શ્રમ નીતિની ચર્ચા કરો. 14

2. શ્રમનો અર્થ આપો અને ભારતમાં શ્રમની લાક્ષણિકતાઓની ચર્ચા કરો. 14

અથવા

2. ભારતીય શ્રમ બજાર પર ટેકનોલોજી અને તર્કસંગતકરણની અસરનું વિવેચનાત્મક મૂલ્યાંકન કરો. 14

3. વેતન નિર્ધારણના પ્રશિષ્ટ સિદ્ધાંતો (classical theories) સમજાવો. 14

અથવા

3. બીજા રાષ્ટ્રીય શ્રમ આયોગ પર વિગતવાર નોંધ લખો. 14

4. સામૂહિક સોદાબાજી એટલે શું ? સામૂહિક સોદાબાજીનું સ્વરૂપ અને ઉદ્દેશ્યો સમજાવો. 14

અથવા

4. ભારતમાં શ્રમ ભાગીદારીનું વિવેચનાત્મક મૂલ્યાંકન કરો. 14

NJ-136

1

P.T.O.

- (1) શ્રમ અર્થશાસ્ત્રનો અર્થ આપો.
- (2) શ્રમ નીતિ માટે જવાબદાર પરિબળો જણાવો.
- (3) ભારતમાં કોઈપણ ચાર શ્રમ સમસ્યાઓ જણાવો.
- (4) આર્થિક સુધારાઓનો અર્થ આપો.
- (5) “શ્રમ બજાર” એટલે શું ?
- (6) શ્રમ બજારોના વિવિધ પ્રકારો કયા છે ?
- (7) વાસ્તવિક વેતન દર કોણ નક્કી કરે છે ?
- (8) વેતનનો અર્થ લખો.
- (9) લઘુત્તમ વેતનનો અર્થ આપો.
- (10) સામૂહિક સોદાબાજીમાં કોણ ભાગ લે છે ?
- (11) કર્મચારીઓ અને નોકરીદાતાઓ માટે સામૂહિક સોદાબાજી શા માટે મહત્વપૂર્ણ છે ?
- (12) કામદારોની ભાગીદારીનો મુખ્ય ધ્યેય શું છે ?

Seat No. : _____

NJ-136

November-2025

M.A., Sem.-III

505 : Economics

(Labour Economics – 1)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. Explain the nature and scope of labour economics. **14**

OR

1. Discuss India's labour policy. **14**

2. Define labour and discuss the characteristics of labour in India. **14**

OR

2. Critically evaluate the impact of technology and rationalisation on the Indian labour market. **14**

3. Explain the classical theories of wage determination. **14**

OR

3. Write a detailed note on the Second National Commission on Labour. **14**

4. What is collective bargaining ? Explain the nature and objectives of collective bargaining. **14**

OR

4. Critically evaluate labour participation in India. **14**

NJ-136

3

P.T.O.

5. Answer in short : (Any **seven**)

14

- (1) Define Labour Economics.
  - (2) State the factors responsible for labour policy.
  - (3) State any four labour problems in India.
  - (4) Give the meaning of economic reforms.
  - (5) What is the meaning of a "labour market" ?
  - (6) What are the different types of labour markets ?
  - (7) What determines real wage rates ?
  - (8) Write the meaning of wage.
  - (9) Give the meaning of minimum wage.
  - (10) Who participates in collective bargaining ?
  - (11) Why is collective bargaining important for employees and employers ?
  - (12) What is the main goal of workers' participation ?
-